

สภาพแวดล้อมสำหรับการคิดกับการประยุกต์ใช้ในการเรียนออนไลน์⁵

Thinking Environment and Its Application in Online Learning

ชลัท ประเทืองรัตนนา⁶

Chalat Pratheuangrattana

วันรับบทความ 24 พฤศจิกายน 2564

วันแก้ไขบทความ 11 ธันวาคม 2564

วันตอบรับบทความ 24 ธันวาคม 2564

บทคัดย่อ

สภาพแวดล้อมสำหรับการคิด คิดค้นโดย Nancy Kliene ผู้ได้รับรางวัลด้านการพึงยอดเยี่ยมจากสหรัฐอเมริกา ในบทความนี้ เรียกด้วยย่อ Thinking Environment ว่า TE เป็นองค์ประกอบ 10 ประการ สำหรับการครุ่นคิดเพื่อค้นหาคำตอบได้ด้วยตัวเอง และยังสามารถเป็นได้ทั้งหลักการ วิธีการและองค์ประกอบเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี TE ใช้ในการเรียนการสอน การโค้ช การสานเสวนา และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ในหลายประเทศ รวมถึงมีการนำมาใช้ในสังคมไทย บทความนี้เน้นนำเสนอ TE กับการประยุกต์ใช้ในการเรียนออนไลน์ในประเทศไทย 3 ครั้ง เพื่อสร้างกระบวนการและบรรยากาศแห่งการคิดและเรียนรู้ร่วมกัน โดย 2 ครั้งแรก เป็นการสอนโดย Trisha Lord วิทยาจากแอฟริกาใต้ จัดโดยมูลนิธิ FNF และอีก 1 ครั้งเป็นการนำองค์ความรู้ที่ได้รับจาก Trisha Lord ไปขยายผล จัดสอนโดยสถาบันพระปกเกล้าในหลักสูตรการเสริมสร้างสังคมสันติสุขรุ่นที่ 12 การเรียนการสอนทั้ง 3 ครั้ง มีประเด็นร่วมเหมือนกันคือ การเผยแพร่องค์ประกอบ TE การเรียนออนไลน์ผ่านระบบชมรูปแบบการสอนแบบวงกลม จับคู่ สภาาร่วมคิด(Thinking Council) ประเด็นที่ต่างกันคือ จำนวนผู้เข้าร่วมกลุ่มเป้าหมาย หัวข้อในการสนทนา ระยะเวลา ข้อค้นพบในประเด็นจุดแข็ง และข้อจำกัด มีหลายประเด็น จุดแข็งคือ รูปแบบการสอนที่หลากหลาย ขั้นตอนชัดเจน การประหยัดทรัพยากรจากการเดินทางของผู้เกี่ยวข้อง และระบบสนับสนุน ข้อจำกัดคือ จำนวนคนที่มากเกินไปกับการเรียนรู้ การเรียนออนไลน์ที่ไม่ได้สัมผัสกันอย่างใกล้ชิด และภาษาที่แตกต่าง

⁵ บทความวิชาการนี้ผ่านการนำเสนอมาจากการประชุมวิชาการระดับชาติทางรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 13 ของสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยนครพนม วันที่ 24 – 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

⁶ ชลัท ประเทืองรัตนนา, ดร., สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า, Chalat Pratheuangrattana, PhD., Office of peace and governance, King Prajadhipok's Institute, Email: chalat@kpi.ac.th

คำสำคัญ: สภาพแวดล้อมสำหรับการคิด,การประยุกต์ใช้,การเรียนออนไลน์

Abstract

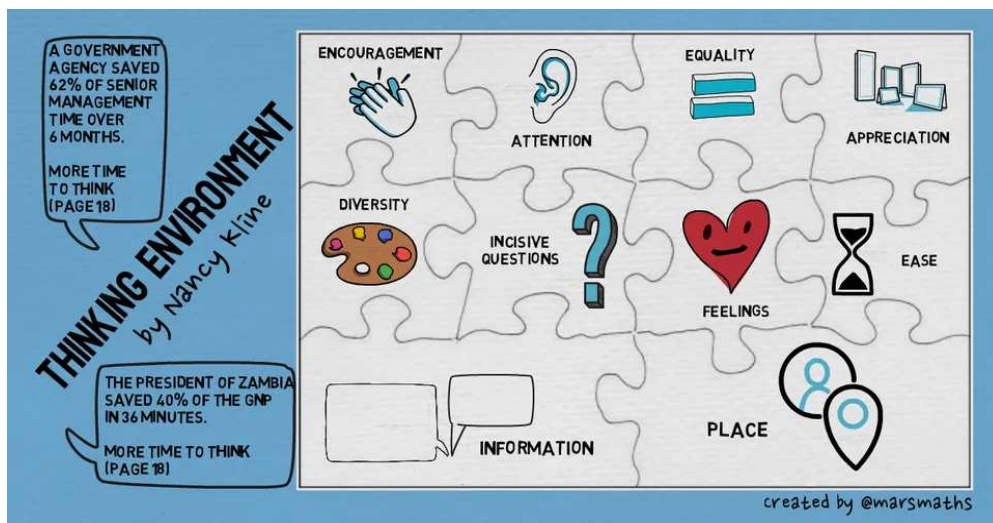
Thinking Environment’ originally conceived by Nancy Kline, who received the “Listener of the Year Award 2010” from the United States, and abbreviated as “TE” in this academic article, refers to the ten components of thinking for people to think by themselves. The concept is the principle, methods, and components that contribute to effective learning, studying, coaching, dialogue, and dispute mediation in various countries, including Thai society. The components of TE include attention, equality, encouragement, incisive questions, place, etc. This article focuses on introducing TE and its application in online learning in Thailand in order to build the process and environment for thinking and collaborative learning. The first two online classes were taught by Trisha Lord, a lecturer from South Africa, which were organized by Friedrich Naumann Foundation, while the third class aimed to apply the body of knowledge acquired from Trisha Lord. The third online class, held by King Prajadhipok’s Institute’s Course in Promotion of Peaceful Society Class of 12, focused on the same issue with the previous two classes, namely the dissemination of TE components. All three online classes were conducted via the Zoom application in which the teaching formats used rounds, pairing, and thinking council. The issues that were different included the number of participants, the target group, discussion topic, the language used, and duration. The strengths and limitations discovered covered a wide range of topics: the strengths included a variety of teaching styles, a clear procedure, budget savings, support system and the time spent by those involved in travel; the limitations included an excessive number of participants in learning and the fact that online learning did not allow close contact with one another; the things that disrupted concentration included the difference in language used.

Keyword: Thinking Environment; Application; Online Learning

บทนำ

องค์ประกอบ 10 ประการของ Thinking Environment จากหนังสือ เล่มล่าสุดของ Nancy Kline ซึ่งได้กลั่นกรองผ่านองค์ความรู้และประสบการณ์มาหลายสิบปีจากทั่วโลก ชื่อหนังสือ *The Promise that Change Everything : I won't Interrupt You* (Kline, 2020) หนังสือดังกล่าวมีหัวใจสำคัญ คือการสัญญาว่าเราจะไม่ขัดจังหวะคนพูดหรือคนที่ครุ่นคิด การสัญญาเช่นนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ในบทความนี้ได้อ้างผลงานองค์ประกอบ 10 ประการดังกล่าวจาก บทความชื่อว่า ให้ความคิดมากขึ้น : พลังของการคิดแบบอิสระ เป็นบทวิจารณ์หนังสือ *More Time to Think: The Power of Independent Thinking* โดยผู้เขียนเอง (ชลัท ประเทืองรัตนา, 2564) องค์ประกอบ 10 ประการดังกล่าวประกอบด้วย

ภาพที่ 1 สภาพแวดล้อม 10 ประการสำหรับการคิด

ที่มา : <https://www.marsmaths.com/how-to-create-a-thinking-environment>

1. การใส่ใจต่อผู้พูด (Attention)

เป็นการฟังโดยไม่ขัดจังหวะ ให้ความสนใจว่าผู้คิด (Thinker) จะคิดหรือพูดอะไรต่อ การใส่ใจทำให้เกิดการคิด เป็นเหมือนของขวัญให้กับผู้พูดหรือผู้ที่กำลังคิดได้คิดอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่งได้ ผู้ฟังใส่ใจทุกคำพูดที่พูดและคำพูดที่ไม่ได้พูดออกมา มีการสบตาอย่างอ่อนโยน ผ่อนคลาย ไม่รีบเร่ง ผู้คิดอาจจะตกอยู่ในความเงียบช่วงเวลาหนึ่ง ผู้ฟังต้องไม่ขัดจังหวะ เพียงเฝ้าดู Nancy ได้เล่าให้ฟังว่า หลังจากผู้ฟังซึ่งเป็นเพื่อนของ Nancy ฟังได้นานถึงสามสิบนาที ได้สรุปออกมาคำเดียวว่า “น่าอัศจรรย์” ซึ่งแนนซีไม่ได้ขยายความต่อในรายละเอียด แต่คำนี้เป็นพลังผลักดันได้เป็นอย่างดีสำหรับผู้เขียนบทความในการเรียนรู้งานของเธอต่อไป

2. ความเท่าเทียม (Equality)

ให้เวลาที่เท่าเทียมกันในการคิด โดย Nancy ได้กล่าวถึงรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ที่ให้ความเท่าเทียมกันของคน แม้ว่าจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญสหรัฐ ความเท่าเทียมก็ยังดำรงอยู่ ถ้าเราเชื่อในความเท่าเทียม เราจะไม่พุดขัดจังหวะใคร แต่จะให้ความสนใจว่าเขาจะคิดอะไรต่อ ความเท่าเทียมของมนุษย์มีไม่เท่ากันก็จริง ทั้งเรื่องกายภาพ สมอ สอร์โมน ที่อาศัย อาหาร อาจมีคนสงสัยว่าความเท่าเทียมเป็นมายาคติ แต่ Nancy ก็ยอมรับเรื่องดังกล่าว แต่เธอเน้นความเท่าเทียมทางการคิดจะช่วยให้เกิดการคิดหาคำตอบได้ด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี เนื่องจากไม่ถูกขัดจังหวะหรือแทรกแซงระหว่างการครุ่นคิด

3. ความผ่อนคลาย (Ease)

ความผ่อนคลายไม่รีบเร่ง ดุลมหายใจ สังเกต ให้ได้ยินเสียงหัวใจเราเต้น มองเห็นสายตาของเพื่อนที่สงสัย ความผ่อนคลายเหมือนตัวอ่อน (Womb) การไม่รีบเร่งหมายถึง อยู่กับตัวเอง ทำจากข้างในอย่างช้า ๆ มีจุดเน้นโดยให้สังเกตคนที่อยู่ต่อหน้าเราทุกคนว่าเป็นคนสำคัญที่สุด โดยเน้นความสงบจากข้างใน ไม่รีบเร่ง ผ่อนคลาย

4. การชื่นชม (Appreciation)

ทุกครั้งที่เน้นความเท่าเทียม คือการชื่นชมในตัวผู้คิด เขาจะรู้สึกดี และคิดดีขึ้น สอร์โมนในสมองจะเปลี่ยนแปลง การชื่นชมจะทำให้คิดดีขึ้นเรื่อย ๆ เน้นการสังเกต เคารพ หรือชื่นชอบและชมออกมา หากการชื่นชมกันให้เป็นวัฒนธรรมประจำวัน สิ่งดีๆก็จะเกิดขึ้น การชื่นชมนำไปสู่ความสร้างสรรค์ เลือกลงเสียงสมองดีและส่งผลดีต่อหัวใจเมื่อมีการชื่นชมและทำให้เกิดการคิดที่ดี ในทางกลับกันเลือดจะไม่ไปเลี้ยงสมองหากเราวิพากษ์วิจารณ์คนอื่น

5. ความรู้สึก (Feeling)

เมื่อคนแสดงความรู้สึกออกมาเต็มที่ ร้องไห้ เราฟังได้นานแค่ไหนที่จะรับฟังอารมณ์ที่ปลดปล่อยออกมา โดยไม่ขัดจังหวะหรือจะไม่ถึงเบอร์โทรศัพท์ของนักจิตวิทยาได้ การปลดปล่อยเป็นการเยียวยา และแน่นอนจะไม่ขัดจังหวะคนที่แสดงอารมณ์ ร้องไห้หรือโกรธจัด คนเราสามารถร้องไห้ได้นานแค่ไหน บางงานของนักจิตวิทยาบอกว่าสองร้อยชั่วโมง แต่ที่จริงไม่ได้นานเช่นนั้น แน่นซึ่งจะไม่ไปขัดอารมณ์ของผู้คิดปล่อยให้แสดงอารมณ์ออกมา ฟังทั้งคำพูด ฟังเสียงร้องไห้ และน่าดีใจที่เขารู้สึกปลอดภัยในการแสดงอารมณ์กับเรา

6. ความร่วมมือ (Encouragement)

ความร่วมมือนั้นเป็นการอาศัยความกล้าหาญในการไปสู่การคิดที่ไม่แข่งขัน ความร่วมมือตรงข้ามกับความคิดที่ว่า เราต้องฉลาดกว่า ประสบความสำเร็จกว่า ดีกว่าทุกอย่าง การมุ่งเอาชนะไม่ส่งผลดีสำหรับการคิดที่ดี

7. ข้อมูล (Information)

การเลือกรับข้อมูลที่สนับสนุนความเชื่อเราเท่านั้นเพราะเรากลัวสูญเสียอำนาจ เลือกรับเฉพาะข้อมูลที่ชอบ การตั้งคำถาม จะนำมาสู่ภาพที่ถูกต้อง ความจริงที่ไม่คับแคบ ข้อมูลยังรวมถึงการรื้อถอนการปฏิเสธ การรื้อ

ถอนการปฏิเสธยังเป็นการรื้อถอนความเชื่อที่ผิด ๆ โดยยกตัวอย่างพนักงานที่มีความสัมพันธ์ไม่ดีกับเพื่อนร่วมงาน จนกระทั่งทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นมาว่า ไม่ได้เป็นเช่นนั้น จากนั้น จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ดีขึ้นและเกิดการทำงานที่ดีขึ้น

8. ความหลากหลาย (Diversity)

ความแตกต่างมากน้อยแค่ไหนที่เราทนได้? ในหลายองค์กรมีคุณค่าร่วมคือ การยอมรับความหลากหลายและการมีส่วนร่วม การให้คุณค่าความแตกต่างเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ เหมือนการลากวงกลมซ้ำๆ ไม่ให้คนอื่นเข้ามาพวกเราคิดว่าเรารู้สึกปลอดภัยเมื่ออยู่กับคนที่คิดเหมือนกัน เราไม่ได้แต่งตัวเหมือนกัน เลือกเหมือนกัน มีวันหยุดเหมือนกัน เราฟังคนที่เห็นต่างจากเราได้นานแค่ไหน เป็นคำถามที่สำคัญเช่นกัน

9. คำถามที่แหลมคม (Incisive Question)

คำถามที่แหลมคมใช้เมื่อเราติดกับอะไรบางอย่าง ทำให้เรารู้สึกดีขึ้นเมื่อเรารู้สึกแย่ การตั้งคำถามที่ดีจะทำให้ได้คำตอบของผู้ครุ่นคิดได้ด้วยตนเอง คำถามที่แหลมคมเป็นคำถามที่ปลดล็อก ออกจากสมมติฐานที่ขัดขวางความคิด (Untrue limiting assumption that are blocking thinking) ทำให้ไฟในตัวทุกคนลุกโชนอีกครั้ง ทำให้สิ่งที่ติดอยู่หลุดออกได้ ทุกคนสามารถเคลื่อนไปข้างหน้าได้ สมมติฐานแตกต่างจากความเชื่อ เนื่องจากสมมติฐานเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ได้เป็นความเชื่อหรือศรัทธาที่ห้ามโต้แย้ง แนนซีได้ยกตัวอย่างคำถามที่แหลมคม เช่น อะไรที่ขัดขวางคุณหรือเป็นอุปสรรคในการทำให้คุณเคลื่อนไปข้างหน้า สมมติฐานนั้นถูกต้องหรือไม่ แล้วสมมติฐานใดที่ถูกต้องที่จะมาแทนสมมติฐานเดิม

10. สถานที่ (Place)

สภาพแวดล้อมทางกายภาพประกอบด้วย 1.ห้อง 2.ผู้ฟัง 3.ร่างกาย ที่บอกว่าผู้คิดเป็นคนสำคัญ ห้องมีความสำคัญ ทุกรายละเอียด เหยือกน้ำ แสงไฟ กำแพง โต๊ะ แสดงถึงความใส่ใจต่อคนอื่น การตั้งคำถามเช่น “3 สิ่งใดที่สำคัญที่สุดที่มีในห้องที่ทำให้คุณรู้สึกว่าเป็นคนสำคัญ? และไม่ใช่เพียงห้อง ผู้ฟังก็สำคัญเช่นกัน เราจะคิดได้ดีต้องมีผู้ฟัง ที่สบตา ใส่ใจ มีสีหน้าที่ตอบสนอง ทำให้เรารู้สึกว่าเราเป็นคนสำคัญ การคิดจะดีขึ้น ในส่วนของร่างกาย การตอบสนองแบบใดที่ทำให้ ผู้ครุ่นคิด รู้สึกว่าเขาเป็นคนสำคัญ? แม้กระทั่งการสนทนาผ่านทางออนไลน์ ก็สามารถทำให้รู้สึกว่าเป็นคนสำคัญได้ หากทำให้ได้พูดกันอย่างเท่าเทียม และใช้องค์ประกอบของ TE เข้ามาร่วม เช่น การมองไปที่กล้อง ไม่ใช่มองไปที่ผู้ครุ่นคิดโดยตรง การไม่ขัดจังหวะคนอื่นเวลาที่กำลังครุ่นคิด

สภาพแวดล้อมสำหรับการคิดดังกล่าว สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลายทั้ง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การโค้ช การสานเสวนา การประสาเสวนาหาทางออก รวมถึงการสอน ซึ่งสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบเห็นหน้ากันแบบ face to face กับแบบออนไลน์ อย่างไรก็ตามในสถานการณ์โควิด-19 ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลก เป็นที่น่าสนใจว่าสภาพแวดล้อมสำหรับการคิดดังกล่าวจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ได้หรือไม่ อย่างไร มีจุดแข็ง และข้อจำกัดอะไรบ้าง

- การสอนออนไลน์โดย Trisha Lord ครั้งที่ 1

การจัดอบรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิ FNF ร่วมกับศิษย์เก่าที่ผ่านการอบรมจากเยอรมนี ในหัวข้อเกี่ยวกับวิทยาการกระบวนการซึ่งมีการสอนในเรื่อง Thinking Environment อยู่ด้วย วัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และการนำองค์ประกอบของ TE ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและในชีวิตประจำวัน ผู้เข้าร่วมอบรม Thinking Environment ประกอบด้วยบุคลากรจากสถาบันพระปกเกล้า สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ บริษัทเอกชน ที่ทำเรื่องกระบวนการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักวิชาการอิสระ สื่อมวลชน จาก Bangkok Post พระสงฆ์ ที่เน้นเรื่องงานด้านสันติภาพ องค์การพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศมูลนิธิ

วิธีการเรียนการสอน ของ Trisha Lord จากแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนที่ South African College of Applied Psychology เธอเป็นเพื่อนร่วมงานและได้รับองค์ความรู้ดังกล่าวมาจากแนนซี การเรียนการสอนทางชุมเป็นเวลาสองวัน ในวันที่ 24-25 พฤษภาคม 2564 เรียนออนไลน์ทางระบบชุม

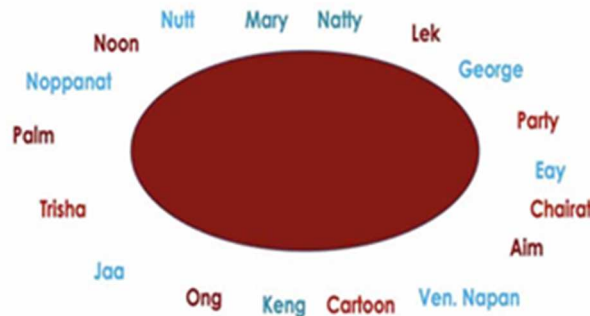
การเตรียมการก่อนการอบรม มีการเตรียมการประสานเรื่องวัน เวลา สถานที่ว่าจะจัดทางระบบชุมแบบต่างคน ต่างนั่งเรียน หรือมานั่งเรียนร่วมกัน? แต่ด้วยสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ทางผู้จัดเลือกชุมแบบต่างคน ต่างนั่งเรียน ในประเด็นจำนวนคนเข้าร่วม Trisha Lord เน้นจำนวนไม่มากเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ไม่เกิน 12 คน แต่เนื่องจากมีผู้อยากเข้ารับการอบรมเป็นจำนวนมากจึงขยายจำนวนคนเป็นจำนวน 17 ส่วนเรื่องเวลาจะมีเวลาที่แตกต่างกันประมาณ 5 ชั่วโมง

ในช่วงการอบรม มีล่ามแปลแบบฉับพลัน กำหนดการจัดอบรมในวันที่ 24 25 พฤษภาคม 2564 ทางชุม เริ่มเวลา 13.00-19.00 น. มีการพักการอบรมเป็นช่วงเพื่อการผ่อนคลาย แม้มีเวลาที่ต่างกันทำให้มีอุปสรรคบ้างในการเรียน แต่ก็สามารถปรับเวลาเข้าหากันได้

วิธีการสอน ไม่เน้นการบรรยาย เน้นการแลกเปลี่ยนแบบมีส่วนร่วมผ่าน 4 building block คือ สนทนาในวงกลม (round) จับคู่ (pair) สานเสวนา (dialogue) และ เปิดการอภิปราย (open discussion) วิทยาการเริ่มด้วยการสอน Thinking Environment โดยหัวใจสำคัญคือการค้นหาคำตอบได้ด้วยตัวเอง การฟังเพื่อช่วยให้ผู้คิด สามารถระเบิดความคิดจากข้างในได้ด้วยตัวเอง

- รอบการสนทนาเป็นวงกลม (Round) วิทยาการถามว่า “มีอะไรหนึ่งสิ่งที่คุณตระหนักและอยากขอบคุณ” ผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้สิทธิในการพูด ขอบคุณ ซึ่งเป็นองค์ประกอบประการหนึ่งในการชื่นชม (appreciation) การเรียนทางชุมจะใช้จินตนาการว่าเรานั่งเป็นวงกลม โดยทางวิทยาการกำหนดคิวในการพูดตามภาพ เพื่อแต่ละคนจะได้เตรียมตัวในการพูดตามคิวต่อไป

ภาพที่ 2 ผู้เข้าร่วมอบรม Thinking Environment ออนไลน์โดย Trisha Lord ครั้งที่ 1

ที่มา : ผู้เขียน

- รอบจับคู่ วิทยากรตั้งคำถามว่า “ชีวิตเรากำลังประสบความสำเร็จในด้านใด หรือเติบโตด้านใดในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา” หรือ “สิ่งที่เราอยากครุ่นคิด หรืออยากพูดถึง” โดยจับคู่ ใช้การ breakout room ผู้คิดกับผู้ฟัง ผลัดกันคิดคนละห้านาที พูด ฟัง และขอบคุณกันและกัน โดยใช้ break out room เทคนิคหนึ่งในการฟังคือให้มองไปที่กล้องจะทำให้เหมือนเรากำลังสบตาผู้ฟังอยู่ จากนั้นกลับมาสะท้อนในกลุ่มใหญ่ แต่ไม่ให้พูดถึงเนื้อหาของคู่สนทนา เพราะอาจอยากให้เป็นความลับ แต่พูดถึงตัวเองว่าเรารู้สึกอย่างไรความรู้สึกของผู้เขียนที่เกิดขึ้น เช่น อยากถามอย่างยิ่ง (อยากถามใจจะขาด) ระหว่างที่ฟังอยู่ วิทยากรเน้นให้ใช้คำถามที่ลึกลงไป แต่อย่าเปลี่ยนคำถามใหม่ ใช้คำถามเรื่องเดิม ให้ลึก ไม่เปลี่ยนประเด็น การฟังไม่เน้นการสนทนาอย่างออกรสชาติ แต่เป็นการฟังอย่างลึกซึ้งด้วยการครุ่นคิด

- รอบสานเสวนา วิทยากรให้คุยกันในประเด็นที่ผู้เข้าร่วมอยากคุย โดยเสนอประเด็นของแต่ละคนมา แล้วก็มาโหวตกัน วิธืโหวตออนไลน์นับ จากใช้การนับจากการยกมือ มีคนเสนอหลายประเด็น เช่น SDGs, การผลักดันองค์ประกอบนี้เข้าไปในสถานศึกษา , คำแนะนำให้กับคนได้รับผลกระทบช่วงโควิด, การสื่อสารอย่างสันติ แต่ละคนเสนอประเด็น แล้ววิทยากรก็ถามว่า อะไรคือเป้าหมาย และจะตั้งคำถามอย่างไร เปลี่ยนหัวข้อเป็นคำถาม “คำถามที่กลุ่มโหวตมากที่สุด คือ “เรื่องที่เราเห็นไม่ตรงกัน จะคุยกันได้อย่างไร? เมื่อได้ประเด็นร่วมกันแล้ว วิทยากรได้จับคู่ใหม่ ให้เข้าไปคุยกัน โดยตั้งคำถามว่า “คุณคิดอย่างไรกับเรื่องนี้” ซึ่งในที่นี้คือเรื่องที่เราเห็นไม่ตรงกัน จะคุยกันได้อย่างไร หลังจากนั้นกลับมาแบ่งปันกันในกลุ่มใหญ่ โดยวิทยากรได้ตั้งคำถามว่า ความคิดใหม่ๆ อะไรผุดขึ้นมาบ้าง?

- รอบเปิดการอภิปราย วิทยากรตั้งคำถามว่า สิ่งใดคุณอยากคิดให้ละเอียดขึ้น
- รอบการคิดแบบสมาร่วมคิด (Thinking Council) เป็นการฟังประสบการณ์ของคนอื่น ในวงสนทนา โดยวิทยากรขอให้คนในวงเล่าเรื่อง หรือปัญหา ที่ตนเองยังคิดไม่ออกหรือต้องการให้คนอื่นช่วยคิด เมื่อได้คนเล่าเรื่องดังกล่าวแล้ว ก็ให้คนที่ยังติดขัดเลือกคนที่อยากให้มาช่วยแบ่งปันประสบการณ์จำนวน 5-6 คน คนที่เหลือก็เป็นผู้ฟัง

จุดแข็ง

-วิทยากรอธิบายขั้นตอนในภาพรวมได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง รวมถึงวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีลำดับในการแลกเปลี่ยนหรือคิวของผู้เข้าร่วมในการพูดอย่างเป็นระบบให้พูดตามลำดับเข้มนาฬิกา

-จำนวนผู้เข้าร่วมที่ไม่มากนัก ทำให้เกิดการอภิปรายได้อย่างทั่วถึง

-ทีมสนับสนุน ระบบIT การแปลที่ไม่ติดขัด เป็นการแปลแบบฉับพลัน ที่ทำให้สามารถเข้าใจในการสื่อสารที่วิทยากรนำเสนอมา

ข้อจำกัด

-ภาษาอังกฤษที่อยู่ในระดับที่แตกต่างกันของคนเข้าร่วม แม้ว่าจะมีการแปลอังกฤษเป็นไทยแบบฉับพลันก็ตาม ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน

-พื้นฐานความรู้เรื่อง Thinking Environment ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน ทำให้อาจไม่เข้าใจว่าให้รับฟังและต้องกลับมาแลกเปลี่ยน สะท้อนความคิดแบบใด

- การสอนออนไลน์โดย Trisha Lord ครั้งที่ 2

การสอนออนไลน์ในครั้งนี้ 2 เป็นการสอนและแลกเปลี่ยนความรู้กันเพิ่มเติม ต่อยอดจากการสอนครั้งแรก โดยวิทยากรคนเดิมคือ Trisha Lord ระยะเวลา 1 วัน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2564 เริ่มเรียนเวลา 11.00-18.00 น. บรรยายทางซูม วัตถุประสงค์ในการอบรมครั้งนี้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ TE มากขึ้น และการนำองค์ประกอบของ TE ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและในชีวิตประจำวัน

ผู้เข้าร่วมอบรม Thinking Environment ประกอบด้วยบุคลากรจากสถาบันพระปกเกล้า อาจารย์จากสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นักวิชาการอิสระบริษัทเอกชน ที่ทำเรื่องกระบวนกร สื่อมวลชน จาก Bangkok Post องค์การพัฒนาเอกชนในประเทศไทยและระหว่างประเทศ มูลนิธิ (FNF) และ Centre for Humanitarian Dialogue (HD) การจัดอบรมครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิ FNF เช่นเดิม

การเตรียมการก่อนการอบรม มีการเตรียมการประสานเรื่องวัน เวลา ในประเด็นจำนวนคนเข้าร่วมเป็นคนเดิมที่เคยเข้าร่วมครั้งที่แล้ว แต่เนื่องจากมีหลายคนติดภารกิจอื่น จึงมีจำนวนผู้เข้ารับการอบรมจำนวน 10 คน ในช่วงการอบรม มีล้ามแปลแบบฉับพลัน การจัดอบรมในเวลา 1 วัน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2564 ทางซูม เริ่มเวลา 11.00-19.00 น.มีการพักการอบรมเป็นช่วงเพื่อการผ่อนคลาย

ภาพที่ 3 ผู้เข้าร่วมอบรม Thinking Environment ออนไลน์โดย Trisha Lord ครั้งที่ 2

ที่มา : ผู้เขียน

วิธีการสอน ไม่เน้นการบรรยาย เน้นการแลกเปลี่ยนแบบมีส่วนร่วมโดย Trisha จะร่วมแบ่งปันประสบการณ์ในวงสนทนาด้วย มิใช่เป็นเพียงผู้สอนเท่านั้น การสอนผ่าน 4 รูปแบบคือ สนทนาในวงกลม (round) จับคู่ (thinking pair) สานเสนา (dialogue pair) และสภาร่วมคิด (Thinking Council)

- รอบแรกการสนทนาเป็นวงกลม (Round) วิทยากรให้ทุกคนได้ตั้งสติไม่คิดถึงสิ่งใด จะลืมตาหรือหลับตาก็ได้ จากนั้นวิทยากรได้ทบทวนองค์ประกอบ 10 ประการสู่การคิดที่ดี ซึ่งผู้เขียนได้อธิบายไว้แล้วตอนต้นของบทความ การสนทนาเป็นวงกลมได้รับโจทย์ว่า “คุณอยากจะเฉลิมฉลอง (celebrate) แบ่งปันประสบการณ์อะไรที่ดีที่สุดสำหรับคุณในช่วงปีที่ผ่านมา” ซึ่ง Trisha ได้ให้หลักการไว้แล้วว่าเป็นการแบ่งปัน มิใช่การโอ้อวดตนว่าเหนือกว่าคนอื่น การสนทনারอบนี้มีประสบการณ์ที่หลากหลาย เช่น การนำ Thinking Environment ไปใช้ประสบการณ์การทำงานและประสบการณ์ส่วนตัวของแต่ละคน

- รอบจับคู่ จากจำนวน 10 คน มีจำนวน 5 คู่ วิทยากรให้ความรู้ถึงรูปแบบการคิด คือฟังเพื่อจะตอบโต้ และการคิดแบบเป็นอิสระ ไม่ตอบโต้ เพื่อเข้าใจว่าอีกฝ่ายกำลังคิดอะไร จากนั้นได้มอบโจทย์หรือคำถาม “คุณอยากจะคิดเกี่ยวกับเรื่องอะไร อะไรคือความคิดของคุณ?” และหากผู้คิดพูดจบหมดประเด็นแล้ว ให้ช่วยตั้งคำถามต่อว่า “มีอะไรที่คุณอยากคิด รู้สึกหรืออยากพูดอีก” เพื่อให้ผู้คิดได้คิดและพูดออกมาได้อีก แบ่งเป็นผู้คิดกับผู้ฟังผลัดกันคิด คนละ 5 นาที และกล่าวขอบคุณ 2 นาที รวมเป็น 12 นาที Trisha ย้ำว่าเรื่องใดก็ได้ที่เราอยากคิด ไม่ต้องปั้นแต่งเรื่องให้เราคูติ แต่เป็นสิ่งที่อยู่ในหัว เป็นเรื่องแรกที่เราอยากพูดถึง แล้วก็นำมาแบ่งปันกัน การนำมา

สะท้อนมิใช่มาแล้วเรื่องที่ได้ยินจากผู้คิด เพราะเป็นความลับ แต่เล่าในมุมตัวเองถึงกระบวนการคิด เช่น เราสามารถเล่าเรื่องได้อย่างไม่สะดุด เล่าได้อย่างต่อเนื่อง เวลาไม่พอ หรือในมุมคนฟังรู้สึกอยากจะถามคำถามมากมาย แต่กระบวนการทำให้เราต้องฟัง พักหน้าให้กำลังใจอย่างเดียว Trisha ได้ฝึกเครื่องมือคิดแบบคู่นี้ไปใช้ได้ โดยให้เราหาเพื่อนที่ไว้ใจ จับคู่กัน ในสิ่งที่เราคิด แล้วก็นัดเวลากันมาผลัดกันคิด อย่างสม่ำเสมอ

- รอบสนทนา (dialogue pair) รอบนี้จะมีประเด็นที่กำหนดไว้โดย Trisha แตกต่างจากการอบรมในครั้งแรก ที่ใช้การระดมสมองถามหาประเด็นร่วมกัน ซึ่งจะได้ประเด็นที่หลากหลาย และนำมาหาข้อตกลงร่วมกันว่าจะคุยประเด็นใดร่วมกัน ในคราวนี้ Trisha พูดถึงผลที่อยากได้จากการพูดคุย แล้วย้อนกลับมาตั้งคำถามผลลัพธ์ที่ทาง FNF ต้องการคือคนต่างวัยสามารถพูดคุยร่วมกันได้ แม้ว่าจะมีความแตกต่างทางอำนาจและจุดยืนที่แตกต่างกัน Trisha ได้ตั้งคำถามจากผลที่ต้องการได้ โดยตั้งคำถามว่า “จะทำให้เกิดความเสมอภาคได้อย่างไร แม้ว่าจะมีความแตกต่างทางอำนาจ” โดยจับคู่ใหม่ คู่ละสองคนผลัดกันคิด ผลัดกันฟัง แต่สลับกันไปมา เมื่อคนนี้ฟังพูดจบ ก็ให้พูดว่าแล้วอีกคนคิดอย่างไร สลับกันไปเรื่อยๆ ในเวลา สิบห้านาที กระบวนการนี้จะไม่ปล่อยให้ฝ่ายหนึ่งพูดยาวๆ แต่เป็นการพูดและคิดสลับกัน จากนั้นให้กลับมาแบ่งปันประสบการณ์สิ่งที่ได้เรียนรู้ในกลุ่มใหญ่

- รอบการคิดแบบสภาร่วมคิด (Thinking Council) เป็นการฟังประสบการณ์ของคนอื่น ในวงสนทนา โดยวิทยากรขอให้คนในวงเล่าเรื่อง หรือปัญหา ที่ตนเองยังคิดไม่ออกหรือต้องการให้คนอื่นช่วยคิด เมื่อได้คนเล่าเรื่องดังกล่าวแล้ว ก็ให้คนที่เหลือมาช่วยแบ่งปันประสบการณ์แต่ใครจะไม่แสดงความเห็นก็ได้ ในวงสนทนามีอาสาสมัครเล่าเรื่องที่เป็นปัญหาติดขัด จากนั้นคนที่เหลือช่วยเติมเต็มประสบการณ์ในมุมที่ใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช้การชี้นำหรือบอกว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือบอกว่าจะทำอย่างไร แต่พูดในมุมของตัวเอง จากการแบ่งปันประสบการณ์พบว่า ยังมีการชี้แนะ แนะนำว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนั้น Trisha จึงย้ำว่าไม่ต้องแนะนำว่าให้ทำอะไร การแนะนำทำให้คนคิดกลายเป็นเด็กน้อย แต่ให้พูดถึงประสบการณ์ตัวเอง และถ้าหากมีเวลาเหลือ ให้คนที่เล่าประสบการณ์บอกว่าได้มุมมองใหม่อะไรบ้าง ความคิดที่ผุดขึ้นมาใหม่คืออะไร

จุดแข็ง

- เป็นการอบรมต่อยอดจากที่ผ่านมา ทำให้คนเข้ารับการอบรมส่วนมากเข้าใจองค์ประกอบ 10 ประการ เข้าใจกระบวนการโดยพื้นฐาน และเข้าใจวิทยากรได้ง่ายขึ้นว่าจะให้ทำอะไรต่อไปในกระบวนการเรียนรู้
- วิทยากรอธิบายขั้นตอนในภาพรวมได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง รวมถึงวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีลำดับในการแลกเปลี่ยนหรือคิวของผู้เข้าร่วมในการพูดอย่างเป็นระบบให้พูดตามลำดับเข็มนาฬิกา นอกจากนี้ ทำให้ได้เข้าใจเพิ่มขึ้นถึง การจับคู่ว่ามีอย่างน้อย 2 รูปแบบในการฟังโดยไม่ขัดจังหวะ กับการจับคู่ที่เป็นการสนทนาโต้ตอบไปมาเมื่ออีกฝ่ายพูดจบ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน
- จำนวนผู้เข้าร่วมที่ไม่มากนัก ทำให้เกิดการอภิปรายได้อย่างทั่วถึง ในวงสนทนาประมาณ 10 คน
- ทีมสนับสนุน ระบบ IT การแปลที่ไม่ติดขัด เป็นการแปลแบบฉับพลัน ที่ทำให้สามารถเข้าใจในการสื่อสารที่วิทยากรนำเสนอมา

ข้อจำกัด

- พื้นฐานความรู้เรื่อง Thinking Environment ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน แม้ว่าจะผ่านการอบรมมาแล้วหนึ่งครั้ง

- ผู้เข้าร่วมอบรมบางท่าน ไม่เข้าใจว่าให้ทำอะไรที่ชัดเจนเพียงพอ เวลากลับมาสะท้อนแลกเปลี่ยนหลังจากคิดเป็นคู่ ทำให้เวลาเล่าเรื่อง มีการประเมิณเนื้อหา ไปในทิศทางที่เล่าเรื่องของผู้อื่น ซึ่งที่จริงต้องเป็นการเล่าถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการคิดและการฟัง

- ผู้เข้ารับการอบรมบางท่าน ไม่ได้ให้ความใส่ใจกับคนอื่นเพียงพอ เน้นการจดประเด็นระหว่างฟัง ทำให้คู่สนทนา หรือผู้คิด ไม่อยากสนทนาต่อ หรือคิดอย่างจริงจัง

- เวลาอันจำกัด ทำให้ขาดการสะท้อนแลกเปลี่ยนมุมมองที่เพียงพอ เช่น ในช่วงภายหลังจากการคิดเป็นคู่หรือแบบสแนลแล้ว คนในวงยังสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันได้อีก แต่หมดเวลาเสียก่อน

กล่าวโดยสรุป การเปรียบเทียบ การเรียนการสอนของ Trisha Lord 2 ครั้ง มีจุดแข็งและจุดอ่อนจากการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน จุดแข็งคือ ผู้สอนคนเดียวกัน ทีมสนับสนุนที่เป็นผู้จัดเป็นทีมเดิม มีการใช้การเรียนรู้ผ่านระบบชุม และการแปลที่ไม่ติดขัด เป็นการแปลแบบฉับพลันที่แปลได้อย่างดีทำให้เข้าใจในเนื้อหา เนื้อหาที่เป็นเนื้อหาเดียวกันและใช้รูปแบบการสอนที่ใกล้เคียงกันทั้งสองครั้ง และผู้เข้าร่วมที่เป็นคนเดิม ข้อจำกัดคือ เวลาที่แตกต่างกันหนึ่งวันกับสองวันส่งผลต่อการรับรู้ จำนวนผู้เข้าร่วมที่ครั้งแรกมีจำนวนมากกว่า ซึ่งจำนวนคนเข้าร่วมที่น้อยกว่าส่งผลต่อการอภิปรายแลกเปลี่ยนได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งคนเข้าร่วมบางคนที่ไม่ได้อยู่ร่วมตลอดเวลาจากภารกิจอื่น นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษที่อยู่ในระดับที่แตกต่างกันของคนเข้าร่วม แม้ว่าจะมีการแปลอังกฤษเป็นไทยแบบฉับพลันก็ตาม ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน เช่นเมื่อเข้ากลุ่มย่อยแล้ว ต้องกลับมาสะท้อนในกลุ่มใหญ่ ยังเกิดความเข้าใจผิดว่าจะให้กลับมาสะท้อนความคิดกันในกลุ่มของผู้ฟังหรือจากมุมมองของผู้คิด

- การสอนออนไลน์ในหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การเสริมสร้างสังคมสันติสุขรุ่นที่ 12

สถาบันพระปกเกล้า

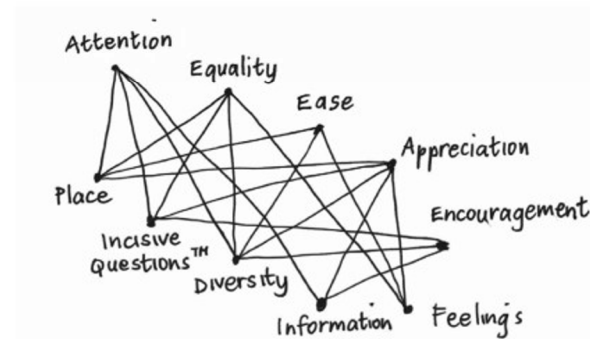
ผู้เขียนและเพื่อนร่วมงาน ได้นำ TE ไปขยายผล ในหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง การเสริมสร้างสังคมสันติสุขรุ่นที่ 12 สถาบันพระปกเกล้า ซึ่งเป็นช่วงแรกของการเรียนการสอนในพิธีเปิดใช้ระยะเวลา สามชั่วโมง เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2564 ผ่านระบบชุม มีจำนวนนักศึกษาที่เป็นผู้บริหารระดับสูง 90 คน ที่มีประสบการณ์ในการทำงานจากภาครัฐและเอกชน หลักสูตรนี้มีระยะเวลา 9 เดือน เริ่มต้นปฐมนิเทศเมื่อเดือนสิงหาคม 2564 และจะสิ้นสุดในเดือนมิถุนายน 2565 อย่างไรก็ตาม จะมีการสอดแทรก TE ต่อไปในกรอบบทเรียนการเรียนในห้องเรียนและการศึกษาดูงาน วัตถุประสงค์ในการใช้ TE ครั้งนี้ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ TE และการนำองค์ประกอบของ TE ไปทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพภายใต้องค์ประกอบ 10 ประการที่กล่าวมา

การเตรียมการก่อนการอบรม มีการเตรียมการ เรื่องหัวข้อในการสอน วิธีการสอน การแบ่งกลุ่ม จำนวนนักศึกษาดังกล่าว นักศึกษาเป็นคนไทยทั้งหมดจึงไม่ได้ใช้ล่าม การนำ TE ไปใช้อบรม มีการให้ความรู้ องค์ประกอบ 10 ประการของ TE สลับกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการฝึกปฏิบัติ

ภาพที่ 4 Thinking Environment 10 ประการของแนนซี

10 Components of Thinking Environments. By Nancy Kline's

(หลักการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 10 ข้อ ของ แนนซี)

ที่มา : Nancy Kline's

วิธีการสอน วิทยากรไม่เน้นการบรรยาย เน้นการแลกเปลี่ยนแบบมีส่วนร่วมโดยผู้เขียนได้ใช้การสอนผ่าน 3 รูปแบบคือ สนทนาในวงกลม (round) จับคู่ (thinking pair) และสภาร่วมคิด (Thinking Council) โดยเริ่มต้นวิทยากรได้อธิบายองค์ประกอบของ TE บางองค์ประกอบ จากนั้นจึงได้ให้มีการชื่นชมหรือขอบคุณกัน

- รอบแรกการสนทนาเป็นวงกลม (Round) โจทย์คือ “วันนี้คุณอยากขอบคุณอะไรมากที่สุด” ใช้ความสนใจในการพูด เนื่องจากคนจำนวนมากจึงให้บางคนได้พูดตามความสนใจ และวิทยากรได้อธิบายต่อถึงองค์ประกอบของ TE ที่เหลือ

- รอบจับคู่ จากจำนวนนักศึกษา 90 คน มีจำนวน 45 คู่ วิทยากรได้อธิบายว่า ให้ผลัดกันพูดคนละ 5 นาที โดยคนฟังไม่ต้องพูดอะไร ใช้การสบตา ยิ้ม พยักหน้า และเมื่อคนคิดหรือคนพูดหมดประเด็นแล้วไม่ได้พูดอะไรต่อ ผู้ฟัง ใช้คำถามว่า “ในเรื่องเรื่องนี้ คุณอยากพูดอะไรอีก?” แต่ไม่เปลี่ยนประเด็นจากเรื่องเดิม และคนฟังไม่ต้องพูดอะไรอย่างอื่นนอกจากที่กล่าวมา โจทย์หรือคำถามในการคิดเป็นคู่คือ “คุณคิดว่าคุณเติบโตในเรื่องใดมากที่สุดในช่วงสถานการณ์ covid -19” หลังจากนั้น ได้กลับมาสะท้อนความคิดเห็นในกลุ่มใหญ่ โดยไม่เน้นการประเมินเนื้อหา แต่ประเมินความคิดและกระบวนการที่เกิดขึ้น โดยใช้การสรุปถึงสิ่งที่ได้จากการคิดร่วมกัน

- รอบการคิดแบบสภาร่วมคิด (Thinking Council) เป็นการฟังประสบการณ์ของคนอื่น ในวงสนทนา โดยวิทยากรขอให้คนในวงเล่าเรื่อง หรือปัญหา ที่ตนเองยังคิดไม่ออกหรือต้องการให้คนอื่นช่วยคิด เมื่อได้คนเล่าเรื่องดังกล่าวแล้ว ก็ให้คนที่เหลือมาช่วยแบ่งปันประสบการณ์แต่ใครจะไม่แสดงความคิดเห็นก็ได้ ในวงสนทนามีอาสาสมัครเล่าเรื่องที่เป็นปัญหาติดขัด จากนั้นคนที่เหลือช่วยเติมเต็มประสบการณ์ในมุมที่ใกล้เคียงกัน แต่ไม่ใช้การชี้แนะหรือบอกว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือบอกว่าจะทำอย่างไร แต่พูดในมุมมองของตัวเอง โจทย์ในการใช้สภาร่วมคิดคือ “คุณมีอุปสรรค/ ติดขัดเรื่องอะไรในช่วงสถานการณ์โควิด (เช่น การใช้ชีวิต การทำงาน เป็นต้น) โดยวิทยากรให้ 1.หา facilitator ขวนคุยในประเด็นดังกล่าว 2.หาคนเล่าเรื่องเพียงคนเดียว คนที่เหลือแบ่งปันประสบการณ์ของตนเอง แต่ไม่ต้องเสนอแนะ หรือชี้แนะ หรือบอกให้ทำอะไร แล้วก็มารวมในกลุ่ม โดยให้เจ้าของประเด็นเป็นคนพูดว่าได้อะไรบ้าง ได้มุมมองใหม่อะไรบ้างที่เกิดขึ้น
- จากการแบ่งปันประสบการณ์พบว่า ยังมีการชี้แนะ แนะนำว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนั้น และมีการชี้แนะหรือแนะนำ

จุดแข็ง

- วิทยากรอธิบายขั้นตอนในภาพรวมได้อย่างชัดเจน ทำให้ผู้เรียนทราบว่าจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง รวมถึงวิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- กระบวนการเรียนรู้แบบจับคู่ผลัดกันคิด ทำให้ผู้เรียนเป็นอิสระไม่ต้องถูกใครจับจ้อง หรือเฝ้าดู จึงเป็นอิสระในช่วงของการคิดแบบเป็นคู่ Thinking Pair
- ผู้เข้าร่วมทั้งหมดเป็นคนไทย ทำให้ไม่มีอุปสรรคเรื่องภาษาในการสื่อสาร ไม่ต้องแปลผ่านล่าม
- ระบบสนับสนุนโดยทีมของสถาบันพระปกเกล้า ผ่านระบบชุมที่มีความรู้ในการจัดมาอย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัด

- พื้นฐานความรู้เรื่อง Thinking Environment ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการรับรู้ที่ไม่เท่ากัน
- ผู้เข้าร่วมอบรมหลายท่าน เวลากลับมาสะท้อนแลกเปลี่ยนหลังจากคิดเป็นคู่ มีการประเมินเนื้อหาไปในทิศทางกล่าวเรื่องของผู้อื่น ซึ่งที่จริงต้องเป็นการเล่าถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นจากการคิดและการฟัง และการคุยแบบจับคู่กันเป็นการคุยกันเองสองคน ทำให้ไม่มั่นใจว่าได้ใช้กระบวนการ TE อย่างจริงจังหรือไม่ทั้งในฝ่ายคนคิดและคนฟัง
- จำนวนผู้เข้าร่วม ทำให้เกิดการอภิปรายได้อย่างไม่ทั่วถึง และเป็นการใช้ในวันที่นักศึกษามาปฐมนิเทศยังไม่รู้จักกันมาก่อน

การนำ TE มาสอนในหลักสูตร 4ส12 ในการปฐมนิเทศ โดยหลักสูตรยังคงมีการจัดการศึกษาไม่เสร็จสิ้น ในโอกาสต่อไปจะเป็นการใช้ในการถอดบทเรียนกลุ่มวิชาและการศึกษาดูงานต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะต่อการนำ TE ไปใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ 1. ควรมีการพูดเน้นและเชื่อมโยงให้เห็นภาพรวม ความสัมพันธ์กันของ TE 10 ประการ หัวใจสำคัญอาจต้องเริ่มอธิบายถึง การใส่ใจ (Attention) ความเท่าเทียม การผ่อนคลาย และการตั้งคำถามที่แหลมคม องค์ประกอบอื่นจะตามมาเองที่ทำให้

เกิดบรรยากาศที่ดีแห่งการเรียนรู้ 2.การนำไปใช้ในการเรียนการสอนระยะยาว ควรย้าหรือวิเคราะห์องค์ประกอบร่วมกันของ TE อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำ TE ไปใช้ 3.การนำ TE ไปใช้ อาจมีหลายท่านไม่คุ้นเคย และทำตรงข้ามกับหลักการสำคัญ คือการชี้แนะให้คนคิดได้ฟัง หรือการบอกว่าให้ทำอะไร ควรมีการแลกเปลี่ยนอย่างจริงจังถึงข้อดี ข้อจำกัดของการทำเช่นนั้น 4.หากจำนวนคนเข้าร่วมหรือนักศึกษามีจำนวนมาก ควรมีระบบสนับสนุนที่เพียงพอ เช่น อาจารย์ พี่เลี้ยงในการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องกับ TE

บทสรุป

บทความนี้เน้นนำเสนอ TE กับการประยุกต์ใช้ในการเรียนออนไลน์ ในประเทศไทย 3 ครั้ง เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าว การนำไปขยายผล และการสร้างกระบวนการและบรรยากาศแห่งการคิดและเรียนรู้ร่วมกัน ในสองครั้งแรกเป็นการถ่ายทอดโดยวิทยากรจากต่างประเทศ แอฟริกาใต้ Trisha Lord ให้กับเครือข่ายมูลนิธิ FNF อีก 1 ครั้งเป็นการนำไปสอนโดยทีมจากสถาบันพระปกเกล้า ไปใช้ในหลักสูตร การเสริมสร้างสังคมสันติสุขรุ่นที่ 12 การนำ TE มาสอนในหลักสูตร 4ส12 ในการปฐมนิเทศ หลักสูตรยังคงมีการจัดการศึกษาไม่เสร็จสิ้น ในโอกาสต่อไปจะเป็นการใช้ TE ในการถอดบทเรียนกลุ่มวิชาและประกอบการเรียนรู้ในการศึกษาดูงาน

การเรียนการสอนทั้ง 3 ครั้ง มีประเด็นร่วมเหมือนกันคือ เป็นการเผยแพร่ให้ความรู้ในองค์ประกอบ TE การเรียนออนไลน์ผ่านระบบ Zoom รูปแบบการสอนแบบวงกลม จับคู่ Thinking Council ประเด็นที่ต่างกันคือให้ผู้เรียนนำ TE ไปขยายผลในการประยุกต์ใช้กับ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน จำนวนผู้เข้าร่วมกลุ่มเป้าหมาย หัวข้อในการสนทนา ระยะเวลา ข้อค้นพบในประเด็นจุดแข็ง และข้อจำกัด มีหลายประเด็น จุดแข็งคือ รูปแบบการสอนที่หลากหลาย ขั้นตอนที่ชัดเจน การประหยัดทรัพยากรจากการเดินทางของผู้เกี่ยวข้อง และระบบสนับสนุน ข้อจำกัดคือ จำนวนคนที่มากเกินไปกับการเรียนรู้ การเรียนออนไลน์ที่ไม่ได้สัมผัสกันอย่างใกล้ชิด และภาษาที่แตกต่าง

การขยายผลในการนำไปใช้อย่างเห็นผลต้องใช้เวลาไม่ว่าจะเป็นในสถาบันการศึกษาหรือในชุมชน ในสังคม ที่ผ่านมา TE มีการนำไปใช้ในหลายประเทศ ไทย สิงคโปร์ ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ รวมถึงแอฟริกาใต้ เช่น ในโรงเรียนประถมศึกษา โดย ผู้บริหารได้นำไปถ่ายทอดให้กับครูผู้สอน และครูผู้สอนนำไปถ่ายทอดให้กับเด็กทั้งโรงเรียน ในประเทศไทย ปัจจุบันมีการนำแนวคิดนี้ไปใช้ในหลายกิจกรรม ทั้งในสถาบันพระปกเกล้า ในหลักสูตรต่างๆ สถาบันการศึกษาหลายแห่ง รวมถึงองค์การพัฒนาเอกชน ในกิจกรรมเพื่อลดความขัดแย้งที่อาจกลายเป็นความรุนแรงทางการเมือง การใช้ในหลายแห่งไม่ได้พูดตรงๆถึงคำว่า Thinking Environment แต่ใช้องค์ประกอบบางองค์ประกอบเช่น การใส่ใจ ความเท่าเทียม บางกิจกรรมมีการนำไปใช้ขยายผลโดยใช้ TE ตรงๆ ซึ่งผลที่ได้จำเป็นต้องใช้เวลาในการประเมินอย่างจริงจังต่อไป สิ่งที่น่าพึงระวัง⁷ ในการนำ TE ไป

⁷ ได้รับคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ ศ.ดร.อัมพร อารังลักษณ์ (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) ในการนำเสนอบทความเรื่องนี้ ในการประชุมวิชาการระดับชาติทางรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 13 วันที่ 24 พฤศจิกายน 2564 มหาวิทยาลัยนครพนม

ใช้คือการคำนึงถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง ทั้งด้านความตื่นตัว สนใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างจริงจังทั้งในและนอกห้องเรียน ความไว้วางใจต่อเพื่อนคู่คิดหรือคนที่ฟัง และการรักษาความลับจะนำสิ่งที่ฟังไปพูดต่อหรือไม่ สิ่งทีฟังระดังกล่าวในด้านวัฒนธรรมที่กล่าวมา จำเป็นต้องมีการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การตั้งคำถามที่ทำให้เกิดความไว้วางใจและจะไม่นำความลับไปพูดต่อที่อื่น

รายการอ้างอิง

- ชลัท ประเทืองรัตน.(2021). ให้เวลาคิดมากขึ้น: พลังของการคิดแบบอิสระ. วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์ Vol. 1 No. 1 (Jan-Apr 2021) <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Kanchana-editor/article/download/250237/170153/>
- Kline, N. (1999). *Time to Think: Listening to Ignite the Human Mind*, 11th ed. London: Octopus Publishing Group.
- _____. (2015). *More Time to Think: The Power of Independent Thinking*, 2 nd ed. London: Octopus Publishing Group.
- _____. (2020). *The Promise that Change Everything : I won't Interrupt You*. United Kingdom: Penguin Random House.